

Vergaderjaar 2000–2001

27 021

Invoeringswet Boek 4 en Titel 3 van Boek 7 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, tweede gedeelte (nadere wijziging van Boek 4)

Nr. 6

NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen 20 juni 2001

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A. Artikel I wordt als volgt gewijzigd:

a. Onderdeel A wordt als volgt gewijzigd:

De woorden «Aan **artikel 4.1.3e** wordt een lid toegevoegd, luidende:» worden vervangen door:

Artikel 4.1.3e wordt als volgt gewijzigd:

a. Lid 2 komt te luiden:

2. Bij de voldoening van de schulden ten laste van de nalatenschap worden achtereenvolgens met voorrang voldaan:

1°. de schulden, bedoeld in lid 1 onder a tot en met e;

2°. de schulden, bedoeld in lid 1 onder f;

3°. de schulden, bedoeld in lid 1 onder g.

Ontbreken schulden als bedoeld in lid 1 onder f, dan worden eerst de schulden, bedoeld in lid 1 onder a tot en met c, en vervolgens de schulden, bedoeld in lid 1 onder d, e en g, met voorrang voldaan.

b. Toegevoegd wordt een lid, luidende:.

b. Na onderdeel A wordt een onderdeel Aa ingevoegd, luidende:

Aa

Aan **artikel 4.1.4** wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Onder stiefkind van de erflater wordt in dit Boek verstaan een kind van de echtgenoot of geregistreerde partner van de erflater, van welk kind de erflater niet zelf ouder is. Zodanig kind blijft stiefkind, indien het huwelijk of het geregistreerd partnerschap is geëindigd.

c. Onderdeel D wordt als volgt gewijzigd:

1. De onderdelen a, b en c worden geletterd b, c en d.

2. Voor onderdeel b wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
a. Aan lid 1 wordt een zin toegevoegd, luidende: In de onderlinge verhouding van de echtgenoot en de kinderen komen de schulden der nalatenschap voor rekening van de echtgenoot.

3. Onderdeel d komt te luiden:

d. Na lid 3 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. De uit lid 1, tweede zin, voortvloeiende draagplicht van de echtgenoot geldt mede wanneer de schulden van de nalatenschap de baten overtreffen, onverminderd artikel 4.5.1.3 lid 2.

d. Onderdeel F komt te luiden:

F

Artikel 4.2A.1.4 wordt als volgt gewijzigd:

a. In lid 2, tweede zin, vervalt de komma na «bepalen».

b. In lid 3 worden in de eerste zin de woorden «de artikelen 673–676 en 679 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering» vervangen door: de artikelen 673 tot en met 676 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

e. Onderdeel G wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel b wordt in de voorgestelde tweede zin van lid 1 na «verhoging» ingevoegd: , tenzij de erflater, dan wel de echtgenoot en het kind tezamen, anders hebben bepaald.

2. In onderdeel c wordt in de voorgestelde redactie van lid 2 «de artikelen» vervangen door: artikel.

f. Onderdeel H wordt als volgt gewijzigd:

In de voorgestelde redactie van **artikel 4.2A.1.6** lid 3, derde zin, wordt «surséance» vervangen door: surseance.

g. Onderdeel K wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel b wordt in de voorgestelde eerste zin van lid 1 na «verhoging» ingevoegd: , tenzij door de erflater of bij de overdracht anders is bepaald.

2. Onderdeel c wordt geletterd d.

3. Na onderdeel b wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

c. In lid 3 (nieuw), tweede zin, wordt na «over» en na «doen» een komma geplaatst.

h. Onderdeel L wordt als volgt gewijzigd:

In de voorgestelde redactie van **artikel 4.2A.1.13** lid 2, derde zin, wordt «surséance» vervangen door: surseance.

i. Onderdeel O wordt als volgt gewijzigd:

De woorden «Aan **artikel 4.2A.2.3** lid 3 wordt een tweede zin toegevoegd, luidende:» worden vervangen door:

Artikel 4.2A.2.3 wordt als volgt gewijzigd:

a. Aan lid 2 worden vier zinnen toegevoegd, luidende: Voorts is lid 1 mede van toepassing op een geldvordering als bedoeld in artikel 4.2A.1.1 lid 3, indien de erflater bij uiterste wilsbeschikking de gronden voor opeisbaarheid heeft uitgebreid. Een vruchtgebruik op een geldvordering als bedoeld in de tweede zin eindigt in elk geval indien de echtgenoot in staat van faillissement is verklaard of ten aanzien van hem de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard. In het laatstbedoelde geval herleeft door beëindiging van de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen op grond van artikel 356 lid 2 van de Faillissementswet het vruchtgebruik op de vordering, voorzover deze onvoldaan is gebleven. Artikel 358 lid 1 van de Faillissementswet vindt ten aanzien van de vordering geen toepassing.

b. Aan lid 3 wordt een tweede zin toegevoegd, luidende:.

j. Onderdeel U wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel b wordt geletterd c.

2 Na onderdeel a wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

b. In lid 4 wordt «a-e» vervangen door: a tot en met e.

k. Na onderdeel X worden drie onderdelen ingevoegd, luidende:

Xa

In **artikel 4.3.1.4** lid 1 vervalt de komma na «wilsbeschikking».

Xb

In **artikel 4.3.2.2** lid 2 wordt «een afstammeling van zijn vader of moeder» vervangen door: een afstammeling van een ouder van de erflater.

Xc

Artikel 4.3.3.2 lid 3 vervalt.

l. Na onderdeel AA wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

AAa

In **artikel 4.3.3.8ga** wordt «de artikelen 8–8g» vervangen door: de artikelen 8 tot en met 8g.

m. Onderdeel EE wordt als volgt gewijzigd:

1. De onderdelen b, c en d worden geletterd c, d en e.

2. Na onderdeel a wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

b. Aan lid 2 wordt een zin toegevoegd, luidende: Voorzover de vordering ten laste komt van een legaat aan een ander dan de echtgenoot, leidt de eerste zin niet tot een later tijdstip van opeisbaarheid dan voortvloeit uit lid 1.

n. Onderdeel GG wordt als volgt gewijzigd:

In het voorgestelde **artikel 4.3.3.11ba** wordt na «legitimarisch» ingevoegd: , voorzover deze ten laste zou komen van de echtgenoot of de in artikel 11b, tweede zin, bedoelde andere levensgezel,.

o. Onderdeel II wordt als volgt gewijzigd:

In het voorgestelde artikel 4.3.3.12 lid 4, eerste zin, worden de woorden «een verklaring van de erfgenamen aan de legatarisch» vervangen door: een verklaring aan de legatarisch door de met het legaat belaste erfgenamen of, indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 4.2A.1.1, de echtgenoot van de erflater.

p. Na onderdeel KK wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

KKa

Na artikel 4.3.3.14 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4.3.3.14a

1. Indien de erflater makingen of giften heeft gedaan aan een stiefkind, wordt in afwijking van de artikelen 4.3.3.11 tot en met 4.3.3.13 op die makingen en giften niet ingekort, behoudens voorzover de waarde daarvan hoger is dan twee maal hetgeen de legitieme portie van een kind van de erflater had belopen, indien de door de erflater aldus bevoordeelde stiefkinderen diens eigen kinderen waren geweest. De in de eerste zin bedoelde waarde wordt vermeerderd met de waarde van hetgeen alsdan overeenkomstig artikel 4.3.3.8 lid 3 met een gift gelijkgesteld zou worden.

2. Voorzover voor de in artikel 4.3.3.11 bedoelde vordering van de legitimarisch in verband met lid 1 niet overeenkomstig artikel 4.3.3.12 kan worden ingekort, wordt deze verminderd.

3. De erflater kan bij een gift aan een stiefkind of bij uiterste wilsbeschikking bepalen dat lid 1 geheel of ten dele buiten toepassing blijft.

q. Onderdeel MM wordt als volgt gewijzigd:

In de voorgestelde redactie van **artikel 4.3.5.7** wordt de punt aan het slot van onderdeel b vervangen door een puntkomma.

r. Na onderdeel OO worden twee onderdelen ingevoegd, luidende:

OOa

In **artikel 4.4.2.4** lid 4, eerste zin, worden de woorden «een verklaring aan de legatarisch» vervangen door: een verklaring aan de legatarisch door de met het legaat belaste erfgenamen of, indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 4.2A.1.1, de echtgenoot van de erflater.

OOb

In **artikel 4.4.2.7c** wordt na de eerste zin een zin ingevoegd, luidende: Indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 4.2A.1.1, is de in de eerste zin bedoelde vergoeding verschuldigd aan de echtgenoot van de erflater.

s. Na onderdeel AAA wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

AAAa

In **artikel 4.4.7.1o** lid 1, onder c, wordt «f 1500» vervangen door: EUR 700.

t. Na onderdeel FFF wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

FFFa

Aan **artikel 4.5.1.4a** wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat de openbare boedelregisters, bedoeld in het eerste lid, in afwijking van het eerste lid door een ander of door anderen dan de griffiers van de rechtbanken worden gehouden. Bij algemene maatregel van bestuur kan eveneens worden bepaald dat de verstrekking van gegevens ter inschrijving in het openbaar boedelregister door degenen die daartoe bevoegd of die daartoe gehouden zijn, uitsluitend op een in die maatregel aan te geven wijze plaats vindt.

u. Onderdeel GGG wordt als volgt gewijzigd:

1. De woorden «**Artikel 4.5.1.5a** lid 1, onder b, komt te luiden:» worden vervangen door:

Artikel 4.5.1.5a wordt als volgt gewijzigd:

a. In de aanhef van lid 1 wordt «geschrift» vervangen door: notariële akte.

b. Lid 1, onder b, komt te luiden:.

v. Onderdeel JJJ wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel c wordt geletterd d.

2. Na onderdeel b wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

c. In lid 2, eerste zin, wordt «erfenis» vervangen door: nalatenschap.

w. Onderdeel LLL komt te luiden:

LLL

Artikel 4.5.2.5b wordt als volgt gewijzigd:

a. Lid 2, eerste zin, komt te luiden: Op een verzoek, uiterlijk een maand na die kennisgeving gedaan door de meerderheid van de erfgenamen of door een of meer erfgenamen die samen voor meer dan de helft gerechtigd zijn in de nalatenschap, kan de kantonrechter een andere notaris, die daartoe bereid is, als boedelnotaris aanwijzen.

b. Lid 2, derde zin, vervalt.

x. Na onderdeel NNN wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

NNNa

Artikel 4.5.3.4 wordt als volgt gewijzigd:

a. Voor de tekst wordt de aanduiding «1.» geplaatst.

b. Toegevoegd wordt een lid, luidende:

2. Indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 4.2A.1.1, is lid 1, onder b en c, van overeenkomstige toepassing op het geheel van de goederen die hebben behoord tot de huwelijksgemeenschap van de erflater en zijn echtgenoot, de in die gemeenschap gevallen of daarop verhaalbare schulden, alsmede hetgeen daarvoor in de plaats is getreden.

y. Onderdeel XXX wordt als volgt gewijzigd:

In de voorgestelde redactie van **artikel 4.5.3.13a** wordt na «170 lid 1» de komma geschrapt en ingevoegd: en.

B. **Artikel IA** wordt als volgt gewijzigd:

De zinsnede van «Met ingang van het tijdstip» tot en met «in werking treedt» wordt vervangen door: Indien het bij koninklijke boodschap van 16 mei 1986 ingediende voorstel van wet tot vaststelling van titel 7.17 (verzekering) en titel 7.18 (lijfrente) van het nieuwe Burgerlijk Wetboek (19 529), tot wet is of wordt verheven en in werking is getreden of treedt.

C. Na artikel IA worden twee artikelen ingevoegd, luidende:

ARTIKEL IB

Indien het bij koninklijke boodschap van 25 oktober 1999 ingediende voorstel van wet tot herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg (26 855), tot wet is of wordt verheven en in werking is getreden of treedt, worden in Boek 4, zoals vastgesteld bij de Wet van 11 september 1969, Stb. 392, en laatstelijk gewijzigd bij deze wet, de volgende wijzigingen aangebracht:

a. In **artikel 4.4.3.3** lid 1 wordt in de aanhef de zinsnede «, of op vordering van het openbaar ministerie» vervangen door: of van het openbaar ministerie.

b. In **artikel 4.4.6.5** lid 2, eerste zin, wordt de zinsnede «of een erfgenaam, op vordering van het openbaar ministerie of ambtshalve» vervangen door: , een erfgenaam of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve.

c. In **artikel 4.4.7.1j** lid 2, eerste zin, wordt «of van iemand in wiens belang het bewind is ingesteld, dan wel op vordering van het openbaar ministerie of ambtshalve» vervangen door: , van iemand in wiens belang het bewind is ingesteld of van het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve.

d. In **artikel 4.4.7.1o** lid 1, onder c, wordt «artikel 19 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering» vervangen door: artikel 2.1.10 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

e. In **artikel 4.5.3.3** lid 1, onder b, vervallen de woorden «op vordering».

f. In **artikel 4.5.3.4** lid 1, onder b, vervallen de woorden «op vordering».

g. **Artikel 4.5.3.5** wordt als volgt gewijzigd:

1. In lid 1 vervallen de woorden «of de vordering».

2. In lid 5, eerste zin, wordt de zinsnede «of een schuldeiser van de nalatenschap, dan wel op vordering van het openbaar ministerie of ambtshalve» vervangen door: , een schuldeiser van de nalatenschap of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve.

ARTIKEL IC

Indien het in artikel IB genoemde voorstel van wet tot wet is of wordt verheven en in werking is getreden of treedt, brengt Onze Minister van Justitie de in onderdeel d van artikel IB voorkomende aanhaling van het daargenoemde artikel van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in overeenstemming met de nummering, vastgesteld ingevolge artikel VIII, tweede lid, van die wet en wordt het aldus gewijzigde onderdeel d van artikel IB in het Staatsblad geplaatst.

Toelichting

Algemeen

De voornaamste van de in deze nota van wijziging voorgestelde wijzigingen van het wetsvoorstel zijn in de nota naar aanleiding van het verslag reeds aangekondigd. In de toelichting kan daarom veelal met een verwijzing naar de nota naar aanleiding van het verslag worden volstaan.

Artikelen

A. Artikel I

a. Artikel 4.1.3e lid 2 strekt er, blijkens de memorie van toelichting bij de bepaling waaraan het is ontleend, artikel 4.5.1.3a lid 2, toe «overzichtelijkheidshalve» te verwijzen naar die bepalingen waaruit voor bepaalde nalatenschapsschulden (mede) een rangorde bij verhaal besloten ligt (Kamerstukken II 1981/82, 17 141, nr. 3, blz. 66). Het ging daarbij om de artikelen 4.2A.2.7 lid 3 (thans 4.2A.2.8 lid 4), 4.3.3.11 lid 2 en 4.4.2.4. Nadien zijn verwijzingen toegevoegd naar de artikelen 4.2A.1.2 lid 2 en 4.2A.2.8 lid 5. Perrick heeft recent geschreven dat naar zijn oordeel uit de genoemde bepalingen, met uitzondering van artikel 4.4.2.4, geen verhaalsvolgorde kan worden afgeleid (WPNR 2001/6435, blz. 217). Nu dit in elk geval voor de toegevoegde bepalingen inderdaad twijfelachtig is en de verhaalsvolgorde voorts in één, nog te noemen, opzicht een nadere uitwerking behoeft, ligt het in de rede om de verhaalsvolgorde nader te expliciteren.

Naar de bedoeling van de ontwerper van 1981 zou de verhaalsvolgorde voor nalatenschapsschulden van laag naar hoog als volgt zijn: legatarissen – legitarissen – somgerechtigden – overige nalatenschapsschuldeisers. Deze volgorde komt overeen met de volgorde waarin de omvang van ieders aanspraak berekend moet worden. Voor de verhaalsvolgorde is echter van belang dat de schulden, genoemd in artikel 4.1.3e lid 1, onder d en e (kosten van executele en successierechten) wèl van

belang zijn voor de berekening van de aanspraken van de somgerechtigden en legatarissen, maar niet voor die van legitimarissen (artikel 4.3.3.11 lid 2).

In de voorgestelde redactie van lid 2 wordt in verband met de zojuist genoemde bijzonderheid onderscheiden tussen de gevallen waarin zich onder de nalatenschapsschuldeisers somgerechtigden bevinden (artikel 4.1.3e lid 1, onder f) en die waarin dat niet het geval is. In de eerste zin wordt de rangorde van nalatenschapsschulden gegeven voor het eerstbedoelde geval. In dat geval is de volgorde waarin de nalatenschapsschuldeisers ten laste van de nalatenschap worden voldaan als volgt: (1) schuldeisers als bedoeld in lid 1, onder a tot en met e, (2) somgerechtigden, (3) legitimarissen en (4) legatarissen en quasi-legatarissen. Zijn er geen somgerechtigden, dan geldt in afwijking van de eerste zin dat de schulden, bedoeld in lid 1 onder d, e en g, op voet van gelijkheid worden voldaan na de schulden, bedoeld in lid 1, onder a tot en met c.

Voorbeeld I. De erflater laat geen echtgenoot achter, maar wel een onterfd kind van 25 jaar (geen somgerechtigde) en een somgerechtigd kind als bedoeld in artikel 1:394 BW (geen legitimaris). De nalatenschap belooft 100; de schulden van de erflater belopen 75; de kosten van executele belopen 20. De som ineens belooft $2\frac{1}{2}$; de vordering van de legitimaris belooft $11\frac{1}{4}$. Er is derhalve een tekort van $8\frac{3}{4}$. Ingevolge de eerste zin van lid 2 wordt dit tekort in zijn geheel ten laste van de legitimaire vordering gebracht, zodat de legitimaris $2\frac{1}{2}$ uit de nalatenschap ontvangt. De kosten van executele, die bij de berekening van de legitimaire vordering ingevolge artikel 4.3.3.11 lid 2 niet tot beperking daarvan leiden, gaan derhalve bij het verhaal op de nalatenschap wél voor boven de legitimaire vordering.

Voorbeeld II. De erflater laat geen echtgenoot achter, maar wel een kind dat hij heeft onterfd. De nalatenschap belooft 100; de schulden van de erflater belopen 75; de kosten van executele belopen 20. De legitimaire vordering van het onterfde kind belooft $12\frac{1}{2}$. Er is derhalve een tekort van $7\frac{1}{2}$. Nu er geen somgerechtigden zijn, is de tweede zin van toepassing en wordt het tekort naar evenredigheid ten laste gebracht van de executele-kosten en de legitimaire vordering, zodat daarvan 15,38 respectievelijk 9,62 ten laste van de nalatenschap kan worden gebracht.

b. De bepaling betreffende het begrip stiefkind in Boek 4 is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

c. In lid 1 van artikel 4.2A.1.2 is verduidelijkt dat ook in de interne verhouding tussen de echtgenoot en de kinderen de draagplicht voor de nalatenschapsschulden berust bij de echtgenoot. De daarbij aansluitende wijziging in lid 4 betreffende de draagplicht bij een nalatenschap met een negatief saldo, is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

d. De redactionele verbetering in artikel 4.2A.1.4 lid 2, tweede zin, is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

e. De toevoeging aan artikel 4.2A.1.5 lid 1, tweede zin, maakt het mogelijk dat de erflater, dan wel de echtgenoot en het kind tezamen, afwijken van de volgorde waarin een tussentijdse betaling op de vordering van het kind wordt toegerekend aan de hoofdsom respectievelijk de verhoging.

De wijziging in artikel 4.2A.1.5 lid 2 betreft een redactionele verbetering.

f. In artikel 4.2A.1.6 lid 3 dient surseance naar de huidige spelling te worden gespeld zonder accent aigu.

g. De wijziging in artikel 4.2A.1.12 lid 1, eerste zin, stemt overeen met die in artikel 4.2A.1.5 lid 1, tweede zin: ook voor de overdracht van goederen ingevolge een wilsrecht kan door de erflater, dan wel door de echtgenoot en het kind, worden afgeweken van de volgorde van toerekening aan de hoofdsom respectievelijk de verhoging.

In artikel 4.2A.1.12 lid 3 is de interpunctie verbeterd.

h. In artikel 4.2A.1.13 lid 2 dient surseance naar de huidige spelling te worden gespeld zonder accent aigu.

i. De toevoeging aan artikel 4.2A.2.3 lid 2 strekt ertoe dat de langstlevende echtgenoot ook een vruchtgebruik kan verkrijgen op de geldvordering van een kind op grond van de wettelijke verdeling, indien de erflater bij uiterste wilsbeschikking de gronden voor opeisbaarheid van die geldvordering heeft uitgebreid. De nieuwe vierde en vijfde zin zijn ontleend aan artikel 4.2A.1.5 lid 3. De wijziging is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

j. De redactionele wijziging in artikel 4.2A.2.8 is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

k. Het vervallen van de komma in artikel 4.3.1.4 lid 1 is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

Ook de wijziging in artikel 4.3.2.2 lid 2 is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

Het vervallen van artikel 4.3.3.2 lid 3 en het daarmee verband houdende voorstel voor een nieuw artikel 4.3.3.14a zijn eveneens aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

l. De redactionele wijziging van artikel 4.3.3.8ga is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

m. In de nota naar aanleiding van het verslag is uiteengezet dat in het geval van de wettelijke verdeling de in artikel 4.3.3.11a lid 2 geregelde niet-opeisbaarheid van de legitimaire vordering jegens de langstlevende echtgenoot uitzondering dient te lijden voor zover legaten aan anderen dan de echtgenoot voor inkorting voor de legitimaire vordering in aanmerking komen.

n. Ter vermijding van misverstand wordt in artikel 4.3.3.11ba buiten twijfel gesteld dat wanneer de erflater de opeisbaarheid van de vordering van de legitimaire in aanvulling op de artikelen 4.3.3.11a lid 2 en 4.3.3.11b nader regelt, zulks slechts betrekking kan hebben op het gedeelte van de vordering dat ten laste komt van de echtgenoot of andere levensgezel. De erflater kan derhalve geen wijziging brengen in de opeisbaarheid van een ten laste van een andere erfgenaam komende legitimaire vordering, welke ingevolge artikel 4.3.3.11a lid 1 na zes maanden opeisbaar is.

o. Artikel 4.3.3.12 lid 4. Wanneer een legaat ten laste van slechts een deel van de erfgenamen komt, dient inkorting van het legaat voorbehouden te zijn aan die erfgenamen en niet mede aan de overige erfgenamen. In het geval van de wettelijke verdeling mede mogelijk te zijn door een verklaring van de echtgenoot van de erflater (vergelijk Handboek Nieuw Erfrecht, tweede druk, blz. 314).

p. Artikel 4.3.3.14a en het in verband daarmee vervallen van artikel 4.3.3.2 lid 3 zijn aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag. Ter toelichting diene, in aanvulling op hetgeen daar is vermeld omtrent de overwegingen die tot artikel 4.3.3.14a hebben geleid, het volgende.

Lid 1, eerste zin, beschermt giften en makingen aan een stiefkind tegen inkorting, voorzover zij niet meer bedragen dan, grof gezegd, een fictief versterf-erfdeel als de erflater geen giften had gedaan: het dubbele van de legitieme portie van een eigen kind van de erflater als de met deze makingen of giften bevoordeelde stiefkinderen eigen kinderen van de erflater waren geweest. Stiefkinderen die de erflater niet heeft begunstigd, hebben geen invloed op de mogelijkheid van inkorting. Anders dan bij artikel 4.3.3.2 lid 3 maakt het geen verschil of het stiefkind is bevoordeeld door makingen of door giften. Giften worden uiteraard gewaardeerd overeenkomstig artikel 4.3.3.4a. Bevoordelingen van anderen dan het stiefkind – waaronder ook de langstlevende echtgenoot – kunnen wèl ingekort worden. De legitimaris kan daardoor weliswaar meer verkrijgen dan een stiefkind, doch deze ongelijkheid had de erflater kunnen voorkomen door zich te beperken tot bevoordelingen van zijn versterf-erfgenamen en stiefkinderen. Aan de belangen van de langstlevende echtgenoot kan recht worden gedaan door niet-opeisbaarheid van de vordering van de legitimaris (artikelen 4.3.3.11a lid 2, 4.3.3.11b en 4.3.3.11ba).

Aandacht verdient dat, ingevolge artikel 4.3.3.5, giften aan stiefkinderen in de regel alleen in aanmerking moeten worden genomen, wanneer de prestatie binnen vijf jaar voor het overlijden van de erflater is geschied, terwijl deze beperking bij giften aan eigen kinderen niet geldt. Onder ogen is gezien welke gevolgen dit onderscheid moet hebben voor de regeling van lid 1, die ertoe strekt om te voorkomen dat een legitimaris een door de erflater gewenste gelijke behandeling van stiefkinderen en eigen kinderen kan doorkruisen. Naar mijn oordeel dient dit onderscheid hier tot op zekere hoogte te worden gerelativeerd. Wanneer een stiefkind behalve een making of een gift, jonger dan vijf jaar, ook oudere giften van de erflater heeft ontvangen, is het redelijk om ook die oudere giften in aanmerking te nemen bij de beoordeling in hoeverre het stiefkind en de legitimaris per saldo gelijk zijn behandeld. Door uit te gaan van wat de legitieme portie had belopen «indien de (...) stiefkinderen diens eigen kinderen waren geweest», wordt dit ook inderdaad gerealiseerd: als het stiefkind een eigen kind van de erflater was geweest, zouden immers ook giften, ouder dan vijf jaar, in aanmerking worden genomen. Anderzijds acht ik het wel van belang om aan het onderscheid vast te houden in die gevallen waar een stiefkind uitsluitend een of meer giften, ouder dan vijf jaar, heeft ontvangen. Op die giften is op grond van 4.3.3.5, onder e, geen inkorting mogelijk. Ik acht het onwenselijk om daarin verandering te brengen, mede omdat in deze gevallen niet zonder meer uit valt te gaan van een bij de erflater levende wens om het stiefkind gelijk te behandelen met eigen kinderen. Dat deze oude giften inderdaad niet kunnen worden ingekort, volgt in de regeling uit het feit dat giften die ouder zijn dan vijf jaar, ingevolge artikel 4.3.3.5 onder e juncto artikel 4.3.3.13 lid 2 niet voor inkorting vatbaar zijn. Op dit punt houdt lid 1 géén afwijking in van artikel 4.3.3.13. Deze niet-vatbaarheid voor inkorting van giften, ouder dan vijf jaar, geldt óók als het stiefkind daarnaast een making of een jongere gift heeft ontvangen: in dat geval tellen de oudere giften *uitsluitend* mee ter bepaling in hoeverre de making en jongere giften vrij van inkorting blijven. Ware dit anders, dan zou de erflater van artikel 4.3.3.14a oneigenlijk gebruik kunnen maken door, met behulp van een kleine making of een gift, gedaan binnen vijf jaar voor zijn overlijden, een aanzienlijke oudere gift alsnog inkortbaar te maken. Weliswaar zou het stiefkind hieraan nog kunnen ontkomen door verwerping van de making of afwijzing van de gift, maar het lijkt – ook uit oogpunt van hanteerbaarheid van de regeling – beter om in artikel 4.3.3.14a slechts een faciliteit te bieden ter beperking van inkorting van makingen en daarvoor vatbare giften, en niet mede een instrument ter verruiming van de categorie van voor inkorting vatbare giften. De verwijzing in de tweede zin naar artikel 4.3.3.8 lid 3 bewerkstelligt dat ook een begunstiging van het

stiefkind door een sommenverzekering medebepalend kan zijn voor de vraag of inkorting mogelijk is.

Lid 2 voorkomt dat de erfgenamen die geen legitimaris zijn (en in het geval van de wettelijke verdeling de langstlevende echtgenoot) blijven zitten met een legitimaire (restant)schuld die niet overeenkomstig artikel 4.3.3.12 ten laste van de nalatenschap kan worden gebracht, maar waarvoor zij wel aansprakelijk zijn. De bepaling maakt tegelijkertijd voor de toepassing van artikel 4.3.3.13 duidelijk dat de legitimaris het gedeelte van zijn vordering waarvoor niet overeenkomstig artikel 4.3.3.12 kan worden ingekort, niet «kan verkrijgen», zodat in zoverre inkorting van giften mogelijk is.

Lid 3 scheidt de mogelijkheid dat de erflater bepaalt dat een gift of making aan een stiefkind niet de bijzondere bescherming van dit artikel geniet. De erflater kan dat bepalen hetzij bij de gift ten aanzien waarvan de bescherming wordt onthouden, hetzij bij een afzonderlijke uiterste wilsbeschikking (vergelijk artikel 1:94 lid 1 BW).

q. De wijziging van artikel 4.3.5.7 betreft het herstel van een redactioneel abus.

r. De gewijzigde regeling voor vermindering (artikel 4.4.2.4) loopt parallel aan die voor inkorting in artikel 4.3.3.12 lid 4.

Door Perrick is erop gewezen dat artikel 4.4.2.7c ten onrechte geen rekening houdt met de wettelijke verdeling (WPNR 2000/6422, blz. 792). De nieuwe tweede zin van artikel 4.4.2.7c verplicht voor dat geval de begunstigde bij een sommenverzekering of ander derdenbeding bij inkorting of vermindering tot vergoeding van de waarde van het ingekorte of in mindering komende gedeelte aan de echtgenoot van de erflater, op wie als enige ook de schuld aan de legitimaris rust. Vergelijk in dit verband ook de wijziging van de artikelen 4.3.3.12 lid 4 en 4.4.2.4 lid 4, die bewerkstelligen dat in het geval van de wettelijke verdeling inkorting en vermindering ook kan plaatsvinden door de langstlevende echtgenoot.

s. Artikel 4.4.7.1o is aangepast aan de invoering van de Euro. Het bedrag van EUR 700 komt overeen met dat in het overeenkomstige artikel 1:441 BW.

t. Omtrent een meer optimale wijze van beheer van de familie-rechtelijke openbare registers, waaronder ook het boedelregister, heeft, mede in verband met de mogelijkheden die de moderne technieken bieden, bezinning plaatsgevonden. Een centraal beheer van het boedelregister lijkt in de meer nabije toekomst een aantrekkelijke optie, met name indien (maar niet alleen dan) de aanlevering van de gegevens bedoeld in Boek 4 op elektronische wijze plaatsvindt. Het nieuwe vierde lid van artikel 4.5.1.4a wil met implementatie van mogelijkheden als deze reeds rekening houden.

u. De wijziging van artikel 4.5.1.5a lid 1 strekt ertoe te bepalen dat een verklaring van erfrecht steeds bij notariële akte wordt opgemaakt. De wijziging is aangekondigd in de memorie van toelichting bij wetsvoorstel 27 245, houdende Invoeringswet Boek 4 en Titel 3 van Boek 7 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, vierde gedeelte (aanpassing van de wetgeving aan het nieuwe erfrecht en schenkingsrecht) (Kamerstukken II 1999–2000, 17 245, nr. 3, blz. 14).

v. De wijziging in artikel 4.5.2.4 lid 2, eerste zin, is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

w. De aanpassing in artikel 4.5.2.5b van de mogelijkheid om vervanging van de boedelnotaris te verzoeken, is aangekondigd in de nota naar

aanleiding van het verslag. Voor de vraag in hoeverre een erfgenaam tot de nalatenschap gerechtigd is, dient uitsluitend te worden gelet op zijn gerechtigdheid als erfgenaam; eventuele legaten blijven buiten beschouwing.

x. Artikel 4.5.3.4 lid 2, dat de mogelijkheid opent van vereffening van de voormalige huwelijksgemeenschap in het geval de nalatenschap van een echtgenoot is verdeeld ingevolge artikel 4.2A.1.1, is aangekondigd in de nota naar aanleiding van het verslag.

y. In artikel 4.5.3.13a is een redactionele onvolkomenheid hersteld.

B. Artikel IA

De aanhef van de met het nieuwe verzekeringsrecht verband houdende voorwaardelijke wijziging van artikel 4.5.3.10 is uit overwegingen van wetgevingstechniek verbeterd.

C. Artikelen IB en IC

In artikel IA zijn een aantal (voorwaardelijke) wijzigingen van Boek 4 aangebracht, die samenhangen met de herziening van het burgerlijk procesrecht (wetsvoorstel 26 855). Alle wijzigingen, met uitzondering van die in artikel 4.4.7.1j, houden verband met de omstandigheid dat als in het nieuwe procesrecht het openbaar ministerie optreedt als aanlegger in verzoekschriftprocedures, het niet – zoals onder het huidige recht – een vordering instelt maar in plaats daarvan een verzoek doet. De wijziging in artikel 4.4.7.1j betreft een door het nieuwe procesrecht gewijzigde verwijzing naar het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. In verband met deze laatste wijziging voorziet artikel IC in henummering van deze verwijzing en in publicatie daarvan.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals